Lietas Nr. A420109425
A42-01094-25/8
ECLI:LV:ADRJRIT:2025:1205.A420109425.2.S

Administratīvā rajona tiesa

Rīgas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 5.decembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Dace Grabovska,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, pārrēķinot vecāku pabalstu no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 30.janvārim.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (turpmāk – aģentūra), lūdzot piešķirt vecāku pabalstu par bērnu.

Ar aģentūras 2024.gada 13.decembra lēmumu Nr.24/2919533 (turpmāk – sākotnējais lēmums) nolemts piešķirt pieteicējam vecāku pabalstu par bērnu no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 30.janvārim.

Nepiekrītot vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinam, pieteicējs vērsās ar apstrīdēšanas iesniegumu aģentūrā.

Ar aģentūras 2024.gada 28.decembra lēmumu Nr.24/3013412 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar turpmāko.

[1.1] Pieteicējam aprēķinot vecāku pabalstu, vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā nav ņemts vērā atlaišanas pabalsts, vai kā norāda pieteicējs – kompensācija trīs mēnešu darba algu apmērā sakarā ar darba attiecību izbeigšanu, un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu, atbilstoši tiesību normās noteiktajam.

[1.2] Pieņemot lēmumu, aģentūra ir vadījusies no stabilas administratīvo tiesu judikatūras un apstākļa, ka administratīvajā procesā piemēro arī vispārējos tiesību principus, kuri atklāti, atvasināti vai attīstīti tiesu judikatūrā, proti, administratīvajā procesā iestādei ir jāņem vērā arī izveidojusies tiesu prakse.

Neatkarīgi no darba tiesisko attiecību pārtraukšanas veida (savstarpēja vienošanās, atbrīvošana, uzteikums), vienreizēji izmaksātā darba devēja kompensācija vairāku mēnešu darba algu apmērā ir saistīta ar atbrīvošanu no darba un tiek uzskatīta par vienreizēju maksājumu, kas piešķirts saistībā ar darba attiecību pārtraukšanu un ko darbinieks nebūtu saņēmis, ja darba attiecības netiktu izbeigtas. Tādējādi izriet, ka atlaišanas pabalsts jeb

vienreizēji izmaksātā darba devēja kompensācija saistībā ar darba attiecību pārtraukšanu nav regulāri algotā darbā gūts ienākums, kuru pieteicējs būtu saņēmis, ja darba attiecības nebūtu izbeigtas.

[1.3] Vidējā iemaksu alga vecāku pabalstam pieteicējam aprēķināta, ņemot vērā viņam reģistrētos ienākumus un noteikto mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algu attiecīgajā pabalsta vidējās iemaksu algas aprēķināšanas periodā. Vidējās iemaksu algas aprēķinā pamatoti nav ņemts vērā 2024.gada maijā SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT" izmaksātais atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu.

[2] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējs vērsās tiesā, pieteikumu pamatojot ar turpmāko.

[2.1] Pieteicējs uzskata, ka strīda būtība lietā ir pieteicēja un aģentūras atšķirīga izpratne par pieteicēja bijušā darba devēja veiktā maksājuma definīciju/apzīmējumu, kur aģentūra darba devēja izmaksu vērtē kā atlaišanas pabalstu, bet pieteicējs – kā piemaksu/bonusu/civiltiesiskā ceļā pielīgtu maksājumu pie darba tiesisko attiecību izbeigšanas, kā rezultātā, pieteicēja ieskatā, ir veikts nepareizs vecāku pabalsta aprēķins no aģentūras puses.

[2.2] Pieteicējs uzskata, ka aģentūra atsaukusies uz kļūdainu judikatūru, jo aģentūras pārsūdzētajā lēmumā minēto administratīvo lietu Nr.A420689610 un Nr.A420534210 spriedumos faktiskā situācija diametrāli atšķiras no pieteicēja, jo pieteicēja gadījumā nevar tikt piemērotas tēzes par atlaišanas pabalstu (un neizmantotā atvaļinājuma kompensāciju), jo pieteicējs no darba nebija atlaists un šāda kompensācija pieteicējam netika izmaksāta.

[3] Aģentūra rakstveida paskaidrojumos pieteicēja pieteikumu uzskata par nepamatotu, lūdz to noraidīt, pamatojoties uz turpmāko.

[3.1] Pieteicējs norāda, ka kompensācija trīs mēnešu darba algu apmērā sakarā ar darba attiecību izbeigšanu nav atlaišanas pabalsts, jo darba tiesiskās attiecības tika pārtrauktas uz abpusēju vienošanos. Aģentūras ieskatā, izbeidzot darba tiesiskās attiecības pēc savstarpējas vienošanās, darbiniekam ir iespēja vienoties par labvēlīgākiem nosacījumiem, bet tas, kā tiek nosaukta izmaksājamā summa, izbeidzot darba attiecības, nemaina tās būtību – tas ir tas pats atlaišanas pabalsts.

[3.2] Aģentūra, atsaucoties uz Senāta praksi, skaidro, ka atšķirībā no darba samaksas, kas ir regulāri izmaksājama atlīdzība par darbu, atlaišanas pabalsts un atvaļinājuma kompensācija ir vienreizējas atlīdzības, kuras izmaksā papildus darba samaksai tikai sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Atlaišanas pabalsts un atvaļinājuma kompensācija nav tādi algotā darbā gūstamie ienākumi, kurus persona varētu saņemt, ja darba tiesiskās attiecības nebūtu izbeigtas. Atbilstoši Senāta praksei sociālās apdrošināšanas pabalsta piešķiršanas mērķis ir kompensēt darbā gūto ienākumu zaudējumu, tāpēc vidējās iemaksu algas un pabalsta apmēru nevajadzētu ietekmēt ienākumiem, kuri nav saistīti ar darba pienākumu veikšanu.

Līdz ar to vidējās iemaksu algas aprēķinā pieteicējam pamatoti nav ņemts vērā 2024.gada maijā SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT" izmaksātais atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu.

[4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.^{1}panta pirmo daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi. Minētā panta ceturtā daļa cita starpā noteic, ka tiesa lietu mutvārdu procesā tiesas sēdē izskata, ja pirmās instances tiesai to lūdzis pieteicējs.

Ņemot vērā, ka pieteicējs nav lūdzis lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, kā arī to, ka lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, tiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 112.^{1}panta pirmajai un ceturtajai daļai lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgāku administratīvo aktu, pārrēķinot vecāku pabalstu no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 30.janvārim, vidējās iemaksu algas aprēķinā pieteicējam ieskaitot 2024.gada maijā SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT" izmaksātokompensāciju trīs mēnešu darba algu apmērā sakarā ar darba attiecību izbeigšanu un kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu.

[6] Likuma ,,Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” 31.panta pirmā daļa noteic, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu valsts sociālās apdrošināšanas pabalsta aprēķināšanai nosaka no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par 12 kalendāro mēnešu periodu, šo periodu beidzot divus kalendāros mēnešus pirms mēneša, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums, izņemot šā likuma 32.pantā noteiktos gadījumus. Savukārt saskaņā ar šī panta trešo daļu Ministru kabinets nosaka vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas nosacījumus un kārtību.

Atbilstošo Ministru kabineta 2021.gada 16.novembra noteikumu Nr.753 ,,Valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu noteikumi” (turpmāk - noteikumi Nr.753) 9.punktam, ja vidējās iemaksu algas aprēķināšanas 12 mēnešu perioda daļā iemaksu alga nav bijusi, jo persona nav bijusi reģistrēta kā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēja, tad, aprēķinot vecāku pabalstu, vidējo apdrošināšanas iemaksu algu par minēto periodu nosaka 40 procentu apmērā no valstī noteiktās mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas par kalendāra gada 12 mēnešu periodu, šo periodu beidzot vienu kalendāra gadu pirms gada, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums, proti, 2024. gadā tiek piemēroti 40 procenti no 2022.gadam noteiktās mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas valstī – 487,02 *eiro* mēnesī (40 procenti no 1217,54 *eiro*).

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs nav atradies darba tiesiskajās attiecībās no 2024.gada jūnija līdz 2024.gada septembrim, tas ir, daļā no perioda, kas tiek ņemts vērā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā, tad šajos mēnešos piemēroti 40 procenti no 2022.gadam noteiktās mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas valstī, proti, 487,02 *eiro* mēnesī.

Tāpat lietā nav strīda, ka ar sākotnējo lēmumu nolemts pieteicējam piešķirt vecāku pabalstu par periodu no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 30.janvārim, par izvēlēto kopējo vecāku pabalsta saņemšanas periodu uz 19 mēnešiem, kā to paredz likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu” $10.^4$ panta ceturtās daļas 1.punkts.

Dienas vidējā iemaksu alga pieteicējam aprēķināta 100,0914 *euro* apmērā, neņemot vērā izmaksājamo summu, izbeidzot darba attiecības – 10530 *euro*, kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu 4030,06 *euro*.

[7] Noteikumu Nr.753 $12.^1$ punkts noteic, ka, aprēķinot vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, aprēķinā neiekļauj atlaišanas pabalstu un kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu.

Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam vidējās iemaksu algas aprēķinā būtu jāņem vērā 2024.gada maijā SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT” izmaksātākompensācija trīs mēnešu darba algu apmērā sakarā ar darba attiecību izbeigšanu un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu.

Tā kā tiesību norma tiešā tekstā noteic, ka kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu nav iekļaujama, aprēķinot vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, tad kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu 4030,06 *euro* apmērā pamatoti nav iekļauta vidējo apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā.

[8] Tālāk tiesa vērtēs, vai pieteicējam vecāku pabalsta vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā aģentūra pamatoti nav iekļāvusi kompensāciju trīs mēnešu darba algu apmērā 10530 *euro*, sakarā ar darba attiecību izbeigšanu, ko aģentūra uzskata par atlaišanas pabalstu.

Vērtējot minēto, tiesa konstatē un secina turpmāko.

[8.1] No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka 2024.gada 9.decembrī pieteicēja bijušais darba devējs SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT” sniedzis informāciju, ka 2024.gada maijā, pārtraucot darba tiesiskās attiecības, pieteicējam kā darba ņēmējam izmaksāta kopējā summa 18316,84 *euro* apmērā, ko veido darba alga 2005,71 *euro*, ikgadējais atvaļinājums 433,34 *euro*, apdrošināšanas pārsniegums 1208,41 *euro*, atlaišanas pabalsts 10530,00 *euro*, kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu 4030,06 *euro* un transporta kompensācija 109,32 *euro* apmērā. Darba devēja izmaksātā kompensācija trīs mēnešu darba algas apmērā ir norādīta kā atlaišanas pabalsts.

Pieteicējs nepiekrīt, ka darba devēja izmaksātā kompensācija trīs mēnešu darba algu apmērā ir uzskatāma par atlaišanas pabalstu pie apstākļa, ka darba tiesiskās attiecības starp pieteicēju un darba devēju izbeigtas uz savstarpējas vienošanās pamata.

[8.2] Saskaņā ar Darba likuma 114.pantu darbinieks un darba devējs var izbeigt darba tiesiskās attiecības, savstarpēji vienojoties. No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka pieteicējs ir noslēdzis šādu vienošanos ar darba devēju SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT". Atbilstoši Darba likuma 112.panta nosacījumiem darba devējam ir pienākums izmaksāt atlaišanas pabalstu tikai tad, ja darbinieks tiek atbrīvots saskaņā ar Darba likuma 101.panta nosacījumiem. Var piekrist pieteicējam tiktāl, ka pieteicēja vienošanās ar daba devēju ir noslēgta Darba likuma 114.panta kārtībā, tomēr abpusēja vienošanās starp darbinieku un darba devēju var saturēt atrunu, ka puses var vienoties arī par atlaišanas pabalsta izmaksu. Vienlaicīgi nav nozīmes tam, kā vienošanās dalībnieki šo atlīdzību nosauc. Šāds punkts ir ietverts pieteicēja noslēgtās vienošanās 2.3.punktā kā kompensācija trīs mēnešu darba algas apmērā. Kā to pamatoti paskaidro aģentūra, šī atlīdzība nevar tikt uzskatīta par darba samaksu klasiskā izpratnē.

Kā uz to pamatoti pārsūdzētajā lēmumā atsaucas aģentūra, tas, ka atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu nav jāņem vērā, aprēķinot vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, atbilst stabilai administratīvo tiesu judikatūrai. Konkrēti, Senāts ir atzinis, ka atšķirībā no darba samaksas, kas ir regulāri izmaksājama atlīdzība par darbu, atlaišanas pabalsts un atvaļinājuma kompensācija ir vienreizējas atlīdzības, kuras izmaksā papildus darba samaksai tikai sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Atlaišanas pabalsts un atvaļinājuma kompensācija nav tādi algotā darbā gūstamie ienākumi, kurus persona varētu saņemt, ja darba tiesiskās attiecības nebūtu izbeigtas. Senāts minētajā spriedumā norāda, ka sociālās apdrošināšanas pabalsta piešķiršanas mērķis ir kompensēt darbā gūto ienākumu zaudējumu, tāpēc vidējās iemaksu algas un pabalsta apmēru nevajadzētu ietekmēt ienākumiem, kuri nav saistīti ar darba pienākumu veikšanu (sk. *Senāta 2014.gada 13.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-107/2014, Nr.A420689610 un 2014.gada 3.jūlija rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKA-525/2014*).

[8.3] Tiesa skaidro, ka ne visas darba devēja izmaksātās naudas summas, ko darba devējs izmaksā personai, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, un no kā veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, ir iekļaujamas vidējā apdrošināšanas iemaksu algā.

Neatkarīgi no darba tiesisko attiecību pārtraukšanas veida (savstarpēja vienošanās, atbrīvošana, uzteikums), vienreizēji izmaksātā darba devēja kompensācija vairāku mēnešu darba algu apmērā ir saistīta ar atbrīvošanu no darba un tiek uzskatīta par vienreizēju maksājumu, kas piešķirts saistībā ar darba attiecību pārtraukšanu un ko darbinieks nebūtu saņēmis, ja darba attiecības netiktu izbeigtas. Tādējādi izriet, ka atlaišanas pabalsts jeb vienreizēji izmaksātā darba devēja kompensācija saistībā ar darba attiecību pārtraukšanu nav regulāri algotā darbā gūts ienākums, kuru pieteicējs būtu saņēmis no darba devēja, ja darba tiesiskās attiecības nebūtu izbeigtas.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka naudas summa, kas pieteicējam izmaksāta papildus darba samaksai tikai sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, ko pieteicējs sauc par kompensāciju trīs mēnešalgu apmērā, ir uzskatāma par vienreizēju izmaksu, to nevar pielīdzināt darba samaksai kā ikmēneša regulāriem ienākumiem, jo pieteicēja gadījumā kompensācija nav tādi algotā darbā gūstamie ienākumi, kurus persona varētu saņemt, ja darba tiesiskās attiecības nebūtu izbeigtas uz vienošanās pamata.

[9] Pamatojoties uz iepriekš secināto, tiesa atzīst, ka vidējās iemaksu algas aprēķinā aģentūra pamatoti nav ņēmusi vērā 2024. gada maijā SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT" pieteicējam izmaksāto kompensāciju trīs mēnešalgu apmērā par darba tiesisko attiecību izbeigšanu uz vienošanās pamata.

Līdz ar to pārsūdzētais lēmums atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet pieteicēja pieteikums ir noraidāms, jo neizpildās kritēriji labvēlīga administratīvā akta izdošanai, ar ko pieteicējam būtu pārrēķināms vecāku pabalsts, vidējās iemaksu algas apmērā (no kā aprēķināts vecāku pabalsts) ieskaitot 2024.gada maijā SIA ,,INGKA INVESTMENTS MANAGEMENT" izmaksātokompensāciju trīs mēnešu darba algu apmērā sakarā ar darba attiecību izbeigšanu un kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu.

[10] Vērtējot pieteicēja argumentu, ka aģentūra pārkāpusi tādus administratīvo tiesību principus kā tiesiskuma un tiesību normu saprātīgas piemērošanas principus, kas noteikti Administratīvā procesa likuma 7. un 8.pantā, kā rezultātā netika iegūta vispusīga, pilnīga un patiesa informācija par pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas procesā izskatāmiem jautājumiem, kas rezultējies ar pārsūdzētā lēmuma pielikumā esošās aprēķina pozīcijas nekorektu samazinājumu, tiesa norāda turpmāko.

Kā jau spriedumā iepriekš secināts, aģentūras lēmums ir tiesisks un pamatots, tāpat tiesa no pieteikuma un pieteicēja apstrīdēšanas iesnieguma nekonstatē, kā tieši izpaudās tiesiskuma un tiesību normu saprātīgas piemērošanas principa pārkāpumi. Vienlaicīgi, vērtējot pārsūdzēto lēmumu, tiesa atzīst, ka aģentūra pārsūdzētā lēmuma izdošanas procesā nav pārkāpusi Administratīvā procesa likumā noteikto administratīvo tiesību principus. Tieši pretēji, aģentūra ir piemērojusi pareizas tiesību normas un interpretējusi atbilstoši to jēgai un mērķim.

Tiesa skaidro, ka apstāklis, ka pieteicējs nepiekrīt aģentūras lēmumam pēc būtības un aģentūras veiktajai tiesību normu interpretācijai, nenozīmē, ka aģentūra ir pieļāvusi kļūdas.

[11] Tiesa papildus norāda, tiesai nav pienākuma atbildēt uz pilnīgi visiem procesa dalībnieku izteiktajiem argumentiem, vien tiem, kuriem ir būtiska nozīme lietā (*Senāta 2019.gada 5.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-978/2019, A420204717, 10.punkts*). Tiesa ir atbildējusi uz būtiskajiem pieteicēja argumentiem lietā, bet uz pārējiem, kam nav nozīmes no tiesību viedokļa, procesuālās ekonomijas nolūkā atbildes nesniegs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt uz /Persona A/ pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, pārrēķinot vecāku pabalstu no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 30.janvārim.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese D.Grabovska